

INTER ASIA PAPERS

ISSN 2013-1747

nº 72 / 2021

L'EUGENÈSIA AL JAPÓ IMPERIAL: LA CONDICIÓ BIOLÒGICA I ESPIRITUAL COM A CRITERI DEFINITORI DE LA PERSONA

Raquel Navarro Caparrós

Universitat Autònoma de Barcelona

Centro de Estudios e Investigación sobre Asia Oriental

Grupo de Investigación Inter Asia

Universitat Autònoma de Barcelona

INTER ASIA PAPERS

© **Inter Asia Papers** es una publicación conjunta del Centro de Estudios e Investigación sobre Asia Oriental y el Grupo de Investigación Inter Asia de la Universitat Autònoma de Barcelona.

Contacto editorial

Centro de Estudios e Investigación sobre Asia Oriental
Grupo de Investigación Inter Asia

Edifici E1

Universitat Autònoma de Barcelona

08193 Bellaterra (Cerdanyola del Vallès) Barcelona

España

Tel: + 34 - 93 581 2111

Fax: + 34 - 93 581 3266

E-mail: gr.interasia@uab.cat

Página web: <https://webs.uab.cat/interasia/>

© Grupo de Investigación Inter Asia

Edita

Centro de Estudios e Investigación sobre Asia Oriental

Bellaterra (Cerdanyola del Vallès) Barcelona 2008

Universitat Autònoma de Barcelona

ISSN 2013-1739 (versión impresa)

Depósito Legal: B-50443-2008 (versión impresa)

ISSN 2013-1747 (versión en línea)

Depósito Legal: B-50442-2008 (versión en línea)

Diseño: Xesco Ortega

L'eugenèsia al Japó Imperial: La condició biològica i espiritual com a criteri definitori de la persona

Raquel Navarro Caparrós
Universitat Autònoma de Barcelona

Resum

El procés expansionista japonès feu que la societat nipona deixés de ser mono lingüística, monocultura i mono ètnica. Malgrat implementar-se programes polítics, lingüístics i d'assimilació cultural per afavorir una eventual japonització en els nous territoris conquerits, durant l'imperialisme japonès la sang servia com a criteri per a identificar la puresa racial d'una persona. Per regla, un japonès era considerat un autèntic descendent de Yamato si la seva sang era pura i, per tant, no havia estat mai barrejada amb la d'una ètnia diferent. En aquest estudi ens proposem identificar els criteris de selecció emprats durant el Japó Imperial, així com les causes nacionalistes i les contradiccions d'aquestes polítiques.

Paraules claus

Eugenèsia, Japó Imperial, puresa de la sang, raça, colonització, modernització.

Abstract

The Japanese expansionist process resulted in Japanese society no longer being monolingual, monocultural, and mono ethnic. Although political, linguistic, and cultural assimilation programs were implemented to promote eventual Japanization in the newly conquered territories, during Japanese imperialism, blood was used as a criterion to determine the racial purity of an individual. Generally, a person of Japanese descent was considered a true descendant of Yamato if their blood was pure and had never been mixed with that of a different ethnic group. In this study, we aim to identify the selection criteria used during Imperial Japan, as well as the nationalist causes and contradictions of these policies.

Keywords

Eugenics, Imperial Japan, purity of blood, race, colonization, modernization.

L'EUGENÈSIA AL JAPÓ IMPERIAL: LA CONDICIÓN BIOLÒGICA I ESPIRITUAL COM A CRITERI DEFINITORI DE LA PERSONA

Raquel Navarro Caparrós
Universitat Autònoma de Barcelona

Introducció

L'eugenèsia, terme encunyat per Francis Galton l'any 1883, “is the science which deals with all influences that improve the inborn qualities of a race; also with those that develop them to the utmost advantage” (Galton, 1909:35). El concepte ‘millorar’ equival a adquirir característiques desitjades i esperades per un grup social que distingeix aquests trets com moralment bons. Es tracta, doncs, d'una decisió arbitrària i determinada per uns judicis de valor que es vesteixen d'absoluta moralitat per tal de poder justificar la selecció biològica que es pretén. L'objectiu d'aquest treball és, per una banda, exposar el fenomen de l'eugenèsia al Japó Imperial. Per altra banda, més enllà de les implicacions polítiques i científiques que aquest procés tingué al país del sol naixent, ens proposem comprendre quina és la peculiaritat d'aquest fenomen al Japó enfront al d'altres països.

D'acord amb els professors especialistes en estudis sobre el Japó Sumiko Otsubo i James R. Bartholemew, l'eugenèsia al Japó va representar un “biological approach to this comprehensive modernization/Westernization plan” (1998: 547). En aquest sentit, doncs, cal analitzar què s'entén per ‘raça’ des del punt de vista japonès, especialment si tenim

present que aquest procés d'occidentalització ve donat, en gran mesura, per un sentiment d'inferioritat cap a Occident. Tanmateix, l'eugenèsia és un fenomen que neix a la societat occidental amb la voluntat de millorar genèticament la raça humana a partir del model d'home blanc. Per tant, si tenim en compte que la raça japonesa no era pas considerada com una raça blanca, la incoherència que representa la implantació de l'eugenèsia al Japó és evident. Alhora, la selecció biològica així com la limitació que se'n fa a aquells que no són considerats purament descendents de Yamato¹ suposa una contradicció amb la voluntat japonesa d'harmonitzar el conjunt de pobles asiàtics i salvar-los de les predadores potències occidentals.

Per comprendre tot plegat, en el comentari crític s'ha considerat oportú fer una comparativa amb el fenomen de l'eugenèsia tant en un país occidental com en un país asiàtic; concretament, amb la Xina i la Gran Bretanya. La raó d'aquesta tria rau en els arguments d'ambdós països per recórrer a l'eugenèsia: mentre que per als xinesos la raó principal era la decadència de l'imperi Qing, per als anglesos un dels motius principals era de caire social, és a dir, la classe social, en tant que lligada a les qualitats biològiques de l'individu. D'aquesta manera, si bé tots tres països entenien l'eugenèsia com una via per a l'expansió saludable de l'Imperi, l'argument base era diferent. Per aquesta raó s'ha considerat que l'addenda dels casos xinès i anglès pot ajudar a comprendre de millor manera el cas particular japonès.

¹ Míticament l'antic regne de Yamato s'ha considerat la llavor del que ha esdevingut Japó. Es deia que la gent de Yamato i, concretament el primer emperador humà de la història japonesa, Kamu-Yamato-Ihare-biko, descendia de la deessa solar Amaterasu. La inclusió d'aquest emperador en l'obra final de *Kojiki* i el *Nihongi* permet la transició lògica entre la família divina i la família terrenal de l'arbre genealògic imperial japonès. Per aquesta raó, des de temps immemorials, la sang de la societat japonesa, encapçalada per l'emperador, s'ha considerat mística, celestial i intransferible (Naumann, 1999: 179-180).

Amb aquests propòsits, el treball es divideix en sis apartats: el segon apartat tracta, de manera general, el concepte de l'eugenèsia com a fenomen científic, moral i polític, així com la introducció del concepte al Japó; dintre del mateix apartat, el segon subapartat versa sobre com fou el procés d'introducció del concepte d'eugenèsia durant l'Imperi japonès i de les seves conseqüències per als portadors de sang mixa; a continuació, s'analitzen els arguments utilitzats per a legitimar la selecció biològica. Aquest és l'apartat amb més pes de tot el treball, ja que és el que permet explicar què diferencia el Japó d'altres països en relació amb aquest fenomen; tot seguit, per a poder mostrar de forma més clara quina és l'especificitat del país del sol naixent s'ha procedit amb una breu exposició sobre el cas de l'eugenèsia a la Xina i a la Gran Bretanya per continuar, seguidament a la cinquena part, amb un comentari crític sobre les contradiccions que l'autora ha pogut discernir en l'elaboració d'aquest estudi. Finalment, en el sisè apartat, es procedeix amb unes conclusions finals.

El fenomen de l'eugenèsia al Japó imperial

Primeres manifestacions d'eugenèsia al Japó

“Mixed marriages between Japanese and non-Japanese Asians would effectively corrupt and dissolve the soul (魂 *tamashii*) of the pure Japanese race and national body and thwart the imperial expansion of the Japanese people” (Robertson, 2002:198).

Al llarg de la història, l'herència genètica ha tingut diversos sentits segons les perspectives de l'individu. El criador animal utilitza l'herència genètica com a guia per desenvolupar més existències dins del seu estoc; el metge l'utilitza com a explicació de malalties; el moralista l'utilitza per sancionar desviacions; els homes de classe mitjana ho usaren com un

argument per a la passivitat femenina (MacKenzie, 1976: 502). Si bé abans del període Edo i, d'acord amb la idea confuciana de jerarquia social, la *sang* (血 *chi* / *ketsu*) només havia servit per justificar l'herència material, a partir del segle XIX la *sang* començà a ser metàfora d'essència racial. A causa de la influència de noves corrents com el social-darwinisme, la *sang* adquirí un significat positiu que equiparava *sang-raça-puresa* en un mateix concepte, convergint així el pensament materialista confucià amb les nocions de *puresa* i *contaminació* que pregava el Sintoisme (Nishida, 1995: 65-76; Robertson, 2001: 3).

Quan finalment el concepte d'eugenèsia encunyat per Francis Galton fou introduït al Japó, aquest es traduí per la versió romanitzada en *katakana* ユーゼニックス (*yūzenikkusu*) o el neologisme 優生学 (*yūseigaku*), és a dir, 'ciència de la raça superior'. Generalment, ambdós termes s'usaven indistintament per referir-se a la millora (改良 *kairyō* / 改善 *kaizen*) de la raça (民族 *minzoku* / 人種 *jinshu*) i la higiene racial (民族衛生 *minzoku eisei* / 人種衛生 *jinshu eisei*) (Robertson 2001: 4). Amb tot, la superioritat biològica que implicava la possessió d'un tipus de sang, eventualment fou també vinculada a la possessió d'una superioritat moral.

Un exemple és l'obra *Un tractat sobre la millora de la raça japonesa* (*Nippon jinshu kairyōron*, 日本人種改良論) que publicà Takahashi Yoshio l'any 1884. En aquest tractat es defensava la necessitat que la raça japonesa sobrepassés l'estatge 'semi-civilitzat' en què es trobava i es 'civilitzés'² mitjançant el casament mix entre japonesos i blancs (紅白雜婚 *kōhaku zakkon*), és a dir, la unió marital d'homes japonesos amb dones anglosaxones. La hipòtesi de Takahashi predicava

² D'acord amb l'obra, l'estatge de civilització era representat pels països nòrdics europeus a qui calia imitar.

que “a physically superior and beautiful Japanese race, thereby making it possible for the Japanese to compete successfully with Europeans and Americans in international affairs” (Robertson 2001, 5). Cal entendre aquesta idea en el context dels primers anys de l'era Meiji (1868-1912), època marcada per l'aclaparament japonès envers a tot allò pròpiament occidental. Durant aquells anys, les cultures europees i americanes eren el model a imitar per tal que la nació japonesa pogués esdevenir equiparable als avançats occidentals.

Aquesta idea inicial sobre la millora de la raça japonesa en base a la barreja de sang (混血 *konketsu*) fou posteriorment substituïda per la idea de sang pura (純血 *junketsu*), és a dir, aquella que no hagués estat mai barrejada i tingués els seus orígens en la sang de Yamato. A partir de la dècada de 1930, la nació Japó experimentà un gir pel que fa a la ideologia racial i nacional i, per tant, també pel que fa a la relació dels japonesos amb els *no-japonesos*³. D'ençà llavors sorgiren un seguit de declaracions en què s'afirmava que la nació japonesa havia de comprendre exclusivament una única raça, la japonesa. Aquells que eren o podien ser considerats purament japonesos eren els que posseïen una sang pura, és a dir, mai barrejada amb sang estrangera (Roebuck, 2015: 1).

Un dels primers en fer aquesta reflexió fou Ijichi Susumu l'any 1939. Segons Ijichi, els matrimonis entre homes japonesos i dones manxurians, malgrat que aquestes fossin seleccionades prèviament en funció de les seves característiques físiques, comportava exclusivament la millora de la raça manxuriana, considerada inferior, en detriment a l'endarreriment de la raça superior japonesa. L'argument base a aquesta idea fou que,

³ En aquest grup de *no-japonesos* també s'inclouïen pobles japonitzats i que, per tant, en algun punt del procés de colonització japonès se'ls expropià de la seva nacionalitat prèvia.

després de la victòria del Japó en la Guerra Russo-Japonesa (1904-05), el Japó assolí finalment la transició d'un Estat semi-civilitzat a un de civilitzat, fet pel qual calia considerar no només els aparells administratius, polítics i militars de l'Estat japonès com a superiors sinó també la sang dels seus ciutadans genuïnament japonesos. A partir de llavors, doncs, la sang japonesa “was capable of stimulating the development and civilization of inferior peoples by producing offspring who will mature as natural political leaders” (Ijichi, 1939 citat a Robertson, 2001: 5). Per tant, seguint la lògica del seu argument, els matrimonis interracials no esdevindrien una millora per a la raça japonesa sinó, més aviat, per a la raça inferior que, en aquest cas, seria la de Manxúria (Robertson, 2001: 5). En altres paraules, els matrimonis racials impedirien l'assimilació dels pobles colonitzats, és a dir, la *japonització* (日本化, *nipponka*).

Introducció formal de l'eugenèsia al Japó Imperial

Naruse Jinzō fou el primer en introduir el concepte i les implicacions de l'eugenèsia al Japó. Naruse fou un gran defensor de l'educació femenina com a via per fer de les dones unes bones mares i esposes i, així, civilitzar i modernitzar la nació japonesa. Ara bé, cal fer-se ressò d'una idea innovadora com fou la introducció de l'educació femenina en el context patriarcal del Japó a finals del segle XIX. El règim Meiji encara imposava l'autoritat masculina sobre els drets de les dones japoneses; dona exemple el Codi Civil de 1898 arran del qual pares i marits posseïen un control màxim sobre filles i dones en el context domèstic. A més a més, la *Llei de Reunió i Associació* de 1890 i la *Llei de la Policia d'Ordre Civil* de 1900 prohibien a les dones el dret a pronunciar discursos polítics en llocs públics i a militar en partits polítics (Saito, 2006: 132).

En aquest sentit, les idees de Naruse foren influenciades pels seus estudis als Estats Units (1890-93) i, concretament, per

Dudley Sargent⁴, pionera en educació física femenina a la Universitat de Harvard (Robertson, 2005: 285). En tornar dels Estats Units, Naruse va escriure l'obra *Educació per a les dones* (*Joshi kyōiku*, 女子教育), on presentava dues idees principals: en primer lloc, calia que les dones cuidessin els seus cossos mitjançant exercicis físics; en segon lloc, les dones no havien de casar-se a una edat molt jove per tal d'evitar que els futurs nadons heretessin la immaduresa física i mental de les mares (Otsubo i Bartholomew, 1998: 550). Amb la prevenció de malalties físiques i mentals, Naruse argumentava que la societat japonesa podria desenvolupar-se d'igual manera que els països occidentals més civilitzats. Cal considerar que aquestes tendències, que destaquen la importància de l'educació femenina pel paper de la dona com a transmissora de l'herència nacional/racial, obviaven la consideració de l'educació femenina com a objecte de formació intel·lectual.

Després de fundar la Universitat per a Dones del Japó, Naruse començà a guanyar prestigi en els cercles polítics fins a arribar a ser un dels encarregats en la reforma educativa del país. Un dels programes que impulsà fou publicat al pamflet *Una opinió sobre com millorar l'educació per a les dones* (*Joshi kyōiku kaizen iken*, 女子教育改善意見). Aquest programa proposava la creació d'universitats femenines amb facultats de medicina especialitzades en la millora de la raça japonesa, amb l'objectiu de produir 'mares científiques' i millorar la genètica nacional. Fou aleshores quan la Universitat per a Dones del Japó començà a impartir pròpiament classes sobre eugenèsia. Les idees de Naruse es difongueren ràpidament i foren l'impuls darrera la creació de la primera organització eugenèsica al Japó.

⁴ Dudley Sargent fou una de les majors impulsores en el desenvolupament d'activitats físiques per a les dones per tal d'acostar-les a la 'perfecta naturalitat femenina' (Robertson, 2005: 285).

Yamanouchi Shigeo, doctorat per la Universitat de Chicago el 1907 en botànica, fou un citologista vegetal que treballà juntament amb Naruse a la Universitat per a Dones del Japó. L'any 1917, uns anys més tard de tornar dels Estats Units, juntament amb altres científics japonesos fundà la Gran Societat d'Eugenèsia del Japó (*Dai nihon yūseikai*, 大日本優生学). L'objectiu principal d'aquesta organització era el independitzar-se de les corrents occidentals i donar l'oportunitat als científics japonesos de traduir obres de l'estranger, així com de produir obres pròpies i fomentar la realització de nous descobriments en el camp de la genètica. La importància d'aquesta associació en l'àmbit de l'eugenèsia és que fou la primera oficialment reconeguda al Japó i la que donà l'impuls necessari a altres científics per formar les seves pròpies organitzacions amb l'objectiu de millorar la genètica japonesa.

El debat sobre l'eugenèsia, així com el ressò polític i mediàtic que en derivà, assolí el seu punt àlgid abans de la Segona Guerra Mundial, quan la societat japonesa esta immersa en una discussió sobre la possible aplicació de la teoria eugenèsica com a part del programa social destinat a modificar la composició hereditària a través d'un programa selectiu de reproducció, control de la natalitat i esterilització. Aquest mètode científic es presentava com una eina de regulació cultural i social, alhora que promocionava l'expansió internacional de l'Imperi Japonès, a la vegada que es presentava com una millora destinada al caràcter i vitalitats de la societat i cultura nacional japonesa. Podem observar un exemple en la següent declaració de la Societat d'Eugenèsia japonesa (*Nippon yūsen undō kyōkai*, 日本優生運動協会) de l'any 1928:

The primary goal of the Japanese Eugenics Society to ensure that in the future the Japanese people can maintain

their position of world leadership. There are two essential steps that will allow us to achieve this goal. First, we must work to improve our mental and spiritual Health, strengthen our physiques, extend our life spans, and create families without any trace of psychological weakness or hereditary illness. Second, we must commit ourselves to raising the level of our national culture, to familiarizing ourselves with the Imperial Constitution, and to realizing our full potential as law-abiding citizens (citat a Reichert, 2009: 373).

Per altra banda, durant la dècada dels anys 30, tres factors conduïrien a la formalització d'una llei eugenèsica (Matsubara 1998, 187-190). En primer lloc, el 1930 el físic Chūma Okimura presentà la *Proposta sobre la promulgació de la restricció del matrimoni entre pacients* (*Tai kanja kekkon seigenhō seitei ni kansuru kengia*, 对患者結婚制限法制定に関する建議案) a través del membre de la Dieta Arakawa Gorō. Coneguda com el *Pla d'Arakawa*, aquesta proposta buscava intervenir quirúrgicament en persones potencialment transmissores de malalties venèries, tuberculosi, lepra o alcoholisme.

A nivell internacional, el 1933, l'Alemanya nazi establí la *Llei de Prevenció de la Progènia Hereditària*, que obligava les persones no àries a sotmetre's a esterilitzacions quirúrgiques com a mètode d'eugenèsia negativa. En un intent d'emular la llei alemanya, l'Associació Nacional d'Higiene del Japó (*Nihon minzoku eisei kyōkai*, 日本民族衛生協会) proposà el 1935 un programa d'esterilització forçosa, inicialment destinat a persones amb malalties genètiques des d'un punt de vista mèdic.

Aquests tres episodis serviren de precedent per al que es coneix com el *Pla Yagi* (1937-38), ideat per diversos membres de la Dieta Imperial i liderat per Yagi Itsurō, que estava molt vinculat a l'Associació Nacional d'Higiene del Japó. Amb tot, basant-se en aquesta última proposta, el maig de 1940 el Parlament japonès aprovà la *Llei d'Eugenèsia Nacional* (*Kokumin yūsei-hō*, 国民優生法)⁵ i la començà a implementar al juliol de 1941, uns mesos abans de l'esclat de la guerra del Pacífic amb els Estats Units. Aquesta llei era molt semblant a la proposada per l'Associació Nacional d'Higiene del Japó el 1935, sencera que amb certs matisos:

Indications for sterilization in the National Eugenics Law were “hereditary mental illness” [*idensei seisinbyō*], “hereditary mental deficiency” [*idensei seishinjakujaku*], “intense and malignant hereditary morbid character” [*kyōdo katsu akushitsunaru idensei byōteki seikaku*], “intense and malignant hereditary physical disease” [*kyōdo katsu akushitunaru idensei shintai shikkan*] and “intense hereditary deformity” [*kyōdonaru idensei kikei*]. The Ministry of Health and Welfare regarded the main targets of sterilization to be people with serious mental and physical “hereditary diseases” who could not “fit into” society. Moreover, serious “hereditary morbid character” even included “congenital criminals” [*seiraisei hanzaisha*] and “impulsive character” [*shōdōsei seikaku*]. In short, “undesirable features” considered to be socially degrading were incorporated into the concept of “hereditary” and were given priority in sterilization procedures (Matsubara, 1998: 189).

⁵ Aquesta llei, però, no complí les expectatives esperades, ja que es calcula que entre el 1941 i el 1945 només es dugueren a terme aproximadament 90 operacions anuals (Matsubara 1998: 189). Cal dir que aquesta llei fou substituïda l'any 1948 per la *Llei de Protecció Eugenèsica* en què es permetia l'avortament només en situacions extremes com problemes econòmics o la posada en risc de la vida de la mare.

Raons per a la selecció biològica: argument nacionalista per a la diferenciació entre els 純血 *junketsu* i els 混血 *konketsu*

Durant el segle XIX, els nens nascuts de matrimonis interracials foren anomenats *ainoko* 間の子, que significa ‘fill nascut de pares de diferents races’ o ‘algú nascut d’un creuament de races, és a dir, un euroasiàtic’. Més endavant, s’adoptà la paraula *zasshu* 雑種, traduïda com a ‘raça mixta, creuada o híbrida’. Tot i que el terme *konketsu* 混血 o ‘sang barrejada’ aparegué per primer cop a l’obra *Un tractat sobre la millora de la raça japonesa* (*Nippon jinshu kairyōron*, 日本人種改良論) de Takahashi Yoshio de l’any 1884, no va ser fins al segle XX quan aquest terme fou emprat per diferenciar les persones de ‘sang barrejada’ d’aquelles que tenien ‘sang pura’ o *junketsu* 純血 (Okamura, 2017: 43).

Per a la modernització del país, el Japó adoptà un seguit de noves idees procedents d’Europa i dels Estats Units. Entre aquestes, una fou el colonialisme i l’altra el racisme associat al social darwinisme, de les quals se’n derivaren les nocions de *seizon kyōsō* 生存競争 (‘lluita per la supervivència’) i *yūshō reppai* 優勝劣敗 (‘supervivència dels més forts’). Tanmateix, com amb moltes idees importades d’Occident, els japonesos n’adaptaren els continguts:

It is often mistakenly assumed that Japanese race thinking was entirely derivative -that Japanese imported racial categories wholesale from the West and simply applied them to other Asians. The reality was more complicated, involving two interrelated processes. Racial discourse in Japan was structured, first, by the selective assimilation of European ideas into an existing framework for comprehending relations between Japanese and others. Secondly, their ideas about race developed, over time, in

the context of the experiences of the Japanese themselves with colonialism. From the first steps toward empire in the 1870s to the go-fast imperialism of the 1930s and '40s, the processes of cultural assimilation and colonial expansion gave a distinctive shape to the Japanese discourse on race... The point is not that the Japanese learned to think in alien racial categories from the West, but rather that such categories made sense precisely because they resonated with home-grown notions of hierarchy (Young, 1997 citat a McVeigh, 2006: 160).

Brian J. McVeigh assenyala que el Japó imperial feia una distinció ben clara entre els seus subjectes: aquells que tenien *koseki* 戸籍 ('registre familiar') eren designats com a *naichijin* 内地人 ('persona dins del territori') i els *gaichijin* 外地人 que, en viure fora de l'arxipèlag, no tenien *koseki*. Això va fer del Japó un imperi multi-nacional o *taminzoku teikoku* 他民族帝国, on, tot i que tots els individus eren subjectes al mateix poder, la categoria de 'japonès' es limitava a aquells amb 'sang pura' o *junketsu no nippon minzoku* 純血の日本民族 (2006, 61). Aquesta separació, que començà a ser evident arran de l'annexió de Taiwan i Corea, sorgeix de la introducció del concepte de 'nacionalisme' importat d'Europa.

D'acord amb Conroy, el nacionalisme fou un producte gestat a Europa durant el segle XVIII. Això suggereix que la ideologia patriòtica és importada d'Occident juntament amb els valors liberals i individualistes. Segons l'autora, el nacionalisme sorgeix d'una consciència nacional que es converteix en un fenomen de masses, afectant a les persones que conviuen en un mateix espai geogràfic i comparteixen una herència cultural comuna. Tot plegat afavoreix un sentit d'unitat i autenticitat úniques, així com a una comunió d'objectius que rebutja els de cultures alienes, denotant la idea d'una família unida i excloent en el cas japonès (Conroy, 1995: 818).

De fet, el lligam gairebé intrínsec entre sang i nacionalitat venia fortament influenciat per la visió de l'Estat japonès com el d'una gran família nacional (家族国家, *kazoku kokka*). La ideologia Meiji promovia una família estable i fidel a la jerarquia confuciana, que s'extrapolava a extrapol·lar-se a l'Estat. En aquest sentit, l'Estat equivaldria a una família nacional on l'Emperador actuava com a pare protector i responsable del benestar de tots els membres, mentre que la dona esdevindria l'òrgan reproductor dels membres i dels valors genuïns japonesos per als futurs individus de la *kazoku kokka*.

Si extrapolem l'àmbit familiar a l'àmbit estatal, podem percebre certs paral·lelismes: la pietat filial i la lleialtat al pare s'equiparaven a la lleialtat a l'Emperador, mentre que el respecte a la mare equivalia al respecte a la identitat nacional. Si la família romania estable i unida sota els mateixos valors, la societat podia reproduir-se de la mateixa manera.

Aquest procés es podia perllongar eternament mentre es mantingués el misticisme cap a l'Emperador, considerat el pare de tota la família del poble japonès. L'Emperador era el descendent directe de la divinitat superior del sintoisme, Amaterasu, i això el legitimava en el seu tron. Així, la japonesitat es transmetia de generació en generació no només pel fet de viure en territori japonès, sinó pel vincle espiritual, genuí i intransferible que la persona japonesa posseïa a través de la seva herència biològica comuna amb l'Emperador, figura paterna de l'Estat-família (Valderrama López, 2006: 129-130). Un exemple d'aquesta concepció és Ikeda Shigenori, un dels principals promotors de l'eugenèsia positiva, que el 1927 expressà les següents paraules:

Blood talks. Japanese are, in the end, Japanese. Blood binds with blood. Japanese are, in the end, Japanese.

There is nothing that talks more substantively than blood. There is nothing that binds together human being more intrinsically than blood. Even if [Japanese] are born in America, speak American [sic], have American nationality, pay taxes in America, work in America, or live in America, Japanese are, in the end, Japanese. As compatriots, [we] do not regard [Japanese-Americans] as foreign nationals or a foreign people.

It is said that the spirit of charity and equality can only be achieved if the nationality of blood is broken. However, it is fundamentally impossible to break the nationality of blood (Robertson, 2010: 433).

Aquestes paraules són només una mostra de la vinculació biològica-cultural que se li atorgava a la puresa de la sang. Tanmateix, la igualtat i la consideració cap al japonès comportaven al mateix temps l'exclusió d'aquells als quals els mancava el necessari vincle sanguini. Aquest fou el cas de les poblacions colonitzades arreu del continent asiàtic o d'aquells que, malgrat tenir descendència parcialment japonesa, no eren purament nipons, és a dir, *konketsu*.

Aquesta idea ve molt lligada a l'objectiu primari de la colonització japonesa: propagar i multiplicar (産めよ増やせよ, *umeyo fuyaseyo*). Es tractava d'expandir la influència i el poder japonesos arreu d'Àsia no només política, militar o econòmicament, sinó també racialment. Partint de la idea que la voluntat colonitzadora era la d'estendre el domini japonès, era essencial que la presència de governants fos exclusivament japonesa, en tant que considerada una raça superior. El fet de procurar evitar la barreja de *qualsevol* altra raça que pogués rebaixar la superioritat nipona responia al de consolidar i establir de forma efectiva l'Esfera de Co-prosperitat asiàtica

(大東亜共栄圏, *daitōakyōeiken*)⁶, la qual només podia ser assolida i garantida per la raça superior:

(1) the Japanese love the nation; (2) the Japanese people are loyal and love their ruler, and the Japanese people love peace and never try to conquer other nations; (3) the Japanese have patience; (4) the Japanese also have very excellent health as has been proven in the present war [...] This proves that the Japanese are the most capable race for the reconstruction of the south” (Naoki citat a Grajdanzev, 1943: 313).

Aquesta percepció de ser una raça superior fou causada pel nou paper de Japó després de la victòria en la guerra russo-japonesa. De fet, la guerra russo-japonesa es coneix en japonès com *nichiro sensō* 日露戦争, fent referència a la dissipació de la rosada (*ro* 露, Rússia) amb la sortida del sol (*nichi* 日, Japó) (Shillony i Kowner, 2007: 2). Aquesta metàfora reflecteix l'impacte emocional que provocà el primer triomf davant d'una potència occidental de la magnitud de la Rússia imperial. Sens dubte, després de l'endarreriment en tots els àmbits que patia el Japó només quaranta anys enrere, el fet d'haver demostrat al món no només la possibilitat d'equiparació, sinó també la possibilitat de superació d'un país oriental respecte a un d'occidental fou més celebrat que qualsevol conquesta territorial.

⁶ Per tal d'alliberar-se de la intrusió de les potències imperialistes occidentals calia que els diferents territoris asiàtics donessin suport al lideratge japonès. A canvi, el Japó gaudia del dret a l'expropiació de camps, recursos i capital humà per als seus fins imperialistes i a tenir presència militar a cada país. Cal tenir en compte que *alliberament* no es correspon amb la idea liberal d'independència, sinó a la desvinculació de qualsevol lligam occidental i a l'exercici ple de les especificitats asiàtiques de cadascun dels països membres de l'Esfera de Co-prosperitat, si bé induïts en un procés d'assimilació per part del Japó. (Grajdanzev, 1943: 326).

Fou en aquest moment quan, als ulls occidentals, Japó fou començat a ser vist com una potència amb una superioritat moral i civilitzadora comparable i, fins i tot, superior a la dels russos. Japó podia ser considerat més occidental o més occidentalitzat que Rússia, en tant que disposava d'una Constitució, d'un parlament electe, i de partits polítics amb una oposició parlamentària corresponent. Alhora, la població estava més alfabetitzada i la premsa japonesa tenia més llibertat d'expressió en comparació amb l'Imperi Rus, fortament restringit pels mandats de Sant Petersburg (Shillony i Kowner, 2007: 8).

Aquest reconeixement internacional afavorí en gran mesura a la percepció pròpia dels japonesos, que començaren a sentir-se legítimament superiors als seus veïns asiàtics i iguals a les superpotències d'Occident. La voluntat d'imitar-los donà pas a l'emulació d'un exercici ben propi d'Occident: la colonització. El procés expansionista dotà el Japó de més prestigi i, si a aquest respecte recent adquirit se li suma el sentiment nacionalista, obtenim que

the vision of liberating Asia from European domination, which many people in Asia attributed to Japan, was not part of Japan's agenda. Ten years after its victory over China and five years after its participation in the suppression of the Boxer Rebellion, Japan's goal was not to free Asia but to carve its own empire on the Asian continent in concert with the Western powers (Shillony i Kowner, 2007: 7-8).

Comparació del fenomen de l'eugenèsia a la Xina i a la Gran Bretanya

El cas de l'eugenèsia a la Gran Bretanya

“The aim of eugenics is to represent each class or sect by its best specimens; that done, to leave them to work out their own civilisation in their own way” (Galton, 1904: 72).

L'origen de les espècies marcà un precedent entre els genealogistes de finals del segle XIX. Inspirat per l'obra del seu cosí Charles Darwin, Francis Galton proposà la reproducció d'homes eminents i de les seves famílies (eugenèsia positiva) i la no-reproducció d'aquells amb característiques inadequades (eugenèsia negativa) com a via de progrés i civilització de la raça humana. L'argument emprat per a l'ús de l'eugenèsia queda ben reflectit en les paraules que l'eugenista Karl Pearson predicava:

“the right to live does not connote the right of each man to reproduce his kind. As we lessen the stringency of natural selection, and more and more of the weakling and unfit survive, we must increase the standard, mental and physical, of parentage” (Boulter, 2017: 109).

Els estudis de Galton a la Gran Bretanya tingueren un ressò significatiu, que, coincidint amb un moment d'agitació i disparitat entre les classes socials d'arreu de l'arxipèlag. Al seu llibre *Hereditary Genius*, publicat l'any 1869, exposava idees rellevants, com la creença que les habilitats naturals de l'home provenen de l'herència genètica i que, en condicions iguals, la varietat intel·ligent d'una raça sol prevaldre. També va proposar l'existència d'una escala de la intel·ligència humana amb setze nivells. Per demostrar la seva teoria, Galton suggerí un treball comparatiu mitjançant fotografies per identificar

criminals o altres “degeneracions genètiques” (Ferguson, 2004: 264).

Beatrice Webb i Charles Booth, dos sociòlegs britànics de finals del segle XIX i principis del XX, sostenien que les classes socials amb més poder eren també les més intel·ligents, argumentant que la pobresa i la misèria estaven lligades a la genètica humana (Boulter 2017, 103). Així, de la mateixa manera que les eugenèsies positiva i negativa, els sociòlegs britànics proposaven modificar la taxa de naixements entre els diversos grups socials mitjançant l'augment de la taxa de fertilitat positiva (les classes altes) i la reducció de la taxa de fertilitat negativa (classes baixes) (MacKenzie, 1976: 499).

A través d'eslògans com ‘Les dones saludables són portadores i regeneradores de la raça’ advocaven per evitar la reproducció de “undesirable human characteristics” (Boulter, 2017: 103). Aquest enfocament donava a les dones de classes altes i a les sufragistes un major poder de decisió en el seu paper reproductiu. Aquesta nova perspectiva contribuï al suport de les dones de classes altes i de les sufragistes, ja que veien en el factor biològic una via cap al progrés de la seva situació social. Malgrat l'oposició de les classes treballadores i alguns intel·lectuals, les idees eugenèsiques van ser recolzades per les classes socials més poderoses i la política, ja que legitimaven la posició social de les classes altes i justificaven els programes de control social. Escriptors com Edwin Ray Lankester o Herbert George Wells dubtaven que el talent pogués ser heretat mitjançant la selecció biològica. En aquest sentit, a tall d'exemple, Wells escrigué que “I believe ... it is in the sterilisation of failure, and not in the selection of successes for breeding, that the possibility of an improvement of the human stock lies” (Boulter, 2017: 106).

Malgrat tot, l'oposició no tenia prou força davant del suport de les classes socials més poderoses i de la massa política. Això és

així perquè, d'una banda, les idees promogudes per l'eugenèsia permetien legitimar la posició social de les classes mitjanes i, d'altra banda, justificaven els programes de control social de l'Imperi britànic. En el primer cas, les classes mitjanes podien justificar que la seva posició social es basava en un conjunt de coneixements adquirits mitjançant un procés de selecció d'habilitats mentals que s'havia donat generació rere generació. Aquest argument, doncs, legitimava l'*status quo* d'una societat britànica en què els més forts tenien el dret a preservar el seu rol social i els seus privilegis i de monopolitzar l'educació professional⁷. Per contra, els més dèbils havien de seguir ocupant la posició més baixa de la piràmide jeràrquica, ja que la seva herència biològica mancava de prou capacitats per millorar la societat del moment.

Cal dir, però, que l'eugenèsia britànica es focalitzava més en l'eugenèsia negativa que en la positiva. Es creia que per al progrés social calia millorar la disciplina, el físic i la intel·ligència de la classe obrera per mitjà de l'erradicació dels elements més contraproductius dels estats socials més baixos. Tot i això, això no implicava una reducció de la taxa de fertilitat de tots els grups per sota de la classe mitjana professional. En efecte, això hagués estat desfavorable per als interessos de la classe mitjana que requeria de treballadors que realitzessin les feines més penoses. D'acord amb el seu criteri, només calia eliminar els elements més nocius de la societat traçant "a line between socially useful and socially dangerous elements of the lower orders" (MacKenzie, 1976: 513)

The most characteristic image of the working class was that of increasingly prosperous and cohesive

⁷ La teoria hereditària de la capacitat mental desenvolupada pels eugenistes afirmava que només una part limitada de la població tenia el potencial per assolir les habilitats i els coneixements necessaris per als rols professionals de classe mitjana (MacKenzie 1976, 510).

communities bound together by the chapel, the friendly society, and the co-op. Pitted against the dominant climate of moral and material improvement was a minority of the still unregenerate poor: those who had turned their backs on progress or had been rejected by it. This group was variously referred to as ‘the dangerous class’, the casual poor or most characteristically, as ‘the residuum’ (Stedman Jones, 1971, citat a MacKenzie, 1976: 514).

Les conseqüències d’aquestes idees foren inevitablement perjudicials per a les classes més desfavorides. Les organitzacions caritatives començaren a realitzar donacions selectives i els centres sanitaris implementaren programes específics per a un grup determinat de la població més vulnerable. Aquests canvis s’integraven dins d’un context internacional agitat en què les nacions havien de garantir la pròpia subsistència. Gran Bretanya, com a Estat imperialista modern, necessitava una classe treballadora apta, eficient i lleial per a poder competir amb altres poders imperialistes, especialment en el context de tensions colonials amb Rússia, França i Alemanya, a més de la competència del desenvolupament industrial nord-americà a l’hegemonia britànica (Darwin 2012, 276). Per tant, el control social i els programes d’eliminació de criminals, alcohòlics, incapacitats i pidolaires es justificaven per la supervivència de la nació britànica dins de la comunitat internacional.

El cas de l’eugenèsia a la Xina

“For many in the West, the Chinese were, on their own, a biological lost cause.” (Chung, 2014:799).

D’acord amb Yuehtsen Juliette Chung, l’eugenèsia fou implementada a l’Àsia Oriental com una eina per lluitar, en primer lloc, contra el domini i les imposicions estrangeres i, en

segon lloc, contra les discrepàncies polítiques i culturals internes (Chung, 2014: 795). Concretament en el cas xinès, el discurs de la raça fou emprat en un primer estatge durant la dinastia Qing com un manera d'enaltir els xinesos Han en detriment a les dues forces hegemòniques dins del territori, els manxús i els imperis occidentals. Revolucionaris com Wang Jingwei, per exemple, el 1905 asseguraven que, per poder garantir la igualtat, la llibertat, l'enteniment i l'harmonia entre tots els individus, una nació poderosa havia de sustentar-se en una sola raça i no pas en l'acumulació de múltiples (Chung, 2014: 797). Tanmateix, un cop proclamada la República xinesa el focus de discriminació es traslladà del poble manxú cap a les forces occidentals.

L'arribada i el domini dels poders imperialistes a la Xina de la dinastia Qing feu que molts xinesos reclamessin la reconstitució d'una nova Xina més moderna d'acord amb els paradigmes occidentals, i la superació dels valors tradicionals que havien endarrerit el país enfront del món. L'obstacle principal per al progrés, la tradició, perpetuava l'immobilisme social i cultural que amenaçava amb la pèrdua de la sobirania nacional davant del tracte desigual de forces estrangeres més poderoses. Per aquest motiu, l'objectiu principal de la Xina durant els seus últims anys de dinastia fou la supervivència nacional i internacional basada en el model occidental de l'Estat-nació. Aquest progrés havia d'arribar des de totes les vessants (política, social, econòmica, cultural, etc.) i com a resultat de múltiples factors en què tant governants com els ciutadans corrents havien de participar activament. De fet, la ciutadania tenia un paer clau en tot l'entrellat progressista del país, ja que n'era el motor com a reproductora social dels membres de la gran família xinesa.

Alguns reaccionaris, com Kang Youwei o Liang Qichao, consideraven que la cultura confuciana havia de ser preservada mitjançant matrimonis precoços entre persones exclusivament

Han per tal de purificar la raça xinesa, que havia anat degenerant a causa de la influència occidental. Amb aquesta idea, l'any 1911, Sun Yat-sen impulsà el principi de *Wǔ zú gòng hé* 五族共和 (5 races/grups ètnics convivint en harmonia), que demanava als tibetans, als mongols, als manxús i als Hui unir-se als Han per conformar un Estat-nació gran i unificat (大一统国, *dà yītǒng guójiā*) capaç d'emancipar-se de l'imperialisme occidental (Zhao, 2004: 171). Aquest principi podria ser considerat com les primeres arrels de l'eugenèsia a la Xina ja que, en certa manera, fomentava els matrimonis i els naixements selectius basats en la raça.

Malgrat tot, no s'hauria de definir l'eugenèsia xinesa com un fenomen racista. La primera traducció del terme 'eugenèsia' al xinès fou '*rén zhǒng gǎiliáng xué* 人种改良学' (estudis per a la millora de la raça). No obstant, aquest terme no s'esqueia a la situació xinesa, la qual no partia d'una voluntat d'homogeneïtat racial, sinó d'homogeneïtat cultural i ideològica. L'eugenista xinès més important de l'època, Pan Guangdan, creia que cap raça era superior a una altra, i que, en realitat, en qualsevol raça hi havia qualitats superiors i inferiors que feien inviable assolir la supremacia humana mitjançant la classificació de grups ètnics. Defensava que l'eugenèsia havia de basar-se en la fusió de les millors qualitats de la persona i la prevenció de defectes previsibles, independentment de la raça.

“[eugenics] is not free love; it is not sexual education; it is not public hygiene; it is not experimental marriage; it is not a movement of anti-prostitution; it is not prenatal care and teaching; it is not research on physical education; it is not compulsory marriage under the State's mandate; it does not advocate a massacre of the weak, the unruly and inferior; it does not aim to reproduce superman; it does not aim to reproduce genius to supply for the society's need; it does not aim

to eliminate romanticism in love; it does not advocate animal breeding as a model for human rearing; it does not turn against any sensible concepts from sexual morality, marriage, love, family, reproduction and childrearing” (Chung, 2014: 798).

D'acord amb Pan, l'eugenèsia negativa havia de ser un instrument per reduir les epidèmies, les malalties hereditàries i els defectes físics, mentre que també havia de fomentar la capacitat física, intel·lectual i emocional dels xinesos nouvinguts que, eventualment, conformarien una nació potent en el futur. Aquest objectiu era vital, ja que la feblesa de la nació xinesa se la considerava responsable de la seva subjugació per part d'Occident. Per tant, si la nació xinesa no era capaç de reproduir-se de manera sana, el domini estranger persistiria com una malaltia hereditària sense fi. Així doncs, atès que no s'atribuïa cap superioritat moral o física a cap raça en particular, es podria afirmar que l'eugenèsia xinesa no sorgí de cap discriminació biològica, sinó de les idees reaccionàries i nacionalistes de l'època. La raça servia com a eina d'anàlisi per a la millora de la nació, però mai com a instrument biològic o social jerarquitzant.

Amb aquesta finalitat, els intel·lectuals del moment demanaven la creació d'una nació xinesa moderna que s'allunyés de les tradicions xineses. Certament, la família extensa xinesa, pròpia del confucianisme, es reduí a matrimonis monògams amb pocs fills, atès que es considerava que era més eficaç per educar els futurs membres de la societat. Això és així perquè l'eugenèsia negativa a la Xina partia de la idea de beneficiar el conjunt de la societat i no pas els seus membres individuals. Així, malgrat trencar amb els esquemes confucians establerts fins aleshores en relació amb la família extensa, el control de la natalitat seguia un criteri confucià: la família com a fonament col·lectiu de la societat xinesa, amb l'Estat equiparat a la família conjunta de tots els xinesos. L'eugenèsia, per tant, planteja un discurs

aparentment contradictori als ideals confucians, tot i que es presenta com un camí cap al bé comú de l'Estat, en altres paraules, una finalitat pròpiament confuciana.

Comparativa entre els tres països

Un punt de coincidència entre la Xina i Gran Bretanya és que el racisme no és el factor que dona pas a l'exercici de l'eugenèsia, sinó la supervivència nacional dins del context internacional. Pot semblar que aquest fenomen sorgí en ambdós països merament per qüestions nacionals, però, realment, el fet de tractar-se d'una època en què els guanys nacionals revertien de manera directa en la posició del països en l'esfera internacional ens fa qüestionar les veritables motivacions que desencadenaren la voluntat d'aplicar l'eugenèsia.

Per una banda, a Gran Bretanya, per raons classistes, l'eugenèsia s'implementà com a mètode per contrarestar el retrocés acumulat durant segles davant d'altres Estats-nacions que havien començat a guanyar terreny en la carrera imperialista. A més, una àmplia classe mitjana-alta era sinònim d'una societat econòmicament poderosa i, per tant, d'una nació igualment potent. La posició social fou presa com a indicador de la capacitat mental i, conseqüentment, com a estigma que legitimava el sistema d'erradicació de persones i d'immobilisme social. Dit d'una altra manera, l'eugenèsia funcionava com una eina per preservar la posició social dels més forts a nivell nacional que podia extrapol·lar-se, de manera paral·lela, a la preservació de la posició econòmica i política a nivell internacional.

En el cas xinès, per contra, la voluntat no residia en el manteniment de l'estatus social o internacional, sinó en superar la fase d'endarreriment que l'impedia comptar amb una societat poderosa o, si més no, equiparable als països imperialistes. Si bé per als eugenistes xinesos la classe social no era rellevant

per mesurar la qualitat de la persona, sí que es fixaven en les característiques físiques i mentals, independentment del grup ètnic i de la classe social a què pertanyessin. Es pretenia posar en pràctica programes que fomentessin l'eugenèsia positiva que els permetés emancipar-se de les influències occidentals i japoneses.

Es podria afirmar que el cas japonès, en canvi, fou motivat per la recerca de la puresa i superioritat racial i espiritual que es creia que tenia el poble japonès. Podríem parlar, doncs, d'un fenomen racista. A més, cal destacar un tret molt rellevant que diferencia el Japó de la Xina o Gran Bretanya: l'eutènica⁸. Una de les mesures que les autoritats japoneses prengueren per millorar la raça fou, no només els naixements i esterilitzacions selectives, sinó també propiciar un ambient adequat i saludable on conviure. Al llarg de tot el període s'implementaren activitats educatives, físiques i culturals, especialment destinades a la dona, per tal de crear una societat ideal. Segons Ikeda Shigenori, els tres elements claus per a l'èxit de l'eugenèsia eren “good seeds (parents), good fields (environment) and good treatment (education)” (Kobayashi 2008, 70).

D'aquests tres elements, la dona tingué un paper transcendental en els dos últims i, eventualment, en la modernització de la societat japonesa. La *ryōsai kenbo* 良妻賢母 respon a l'eslògan ‘bona esposa, mare sàvia’, fent referència a la dona que serveix a l'Estat mitjançant l'atenció i la cura del marit, i l'educació conservadora cap al fill. La dona esdevé, per tant, un instrument per a l'Estat en encarregar-se de la reproducció i de la formació adoctrinada de les noves generacions. D'acord amb Niwa i Yoda (1993), l'Estat començà a veure la *utilitat* de la dona per a

⁸ The study of the control of the environment, especially with a view to improving the health and living standards of the human race (*Collins Dictionary*, ‘Euthenics’).

fins nacionalistes des del període Edo i pujà amb escreix durant la Restauració Meiji com a via per a accelerar el procés de modernització i equiparació amb les potències occidentals.

No es tractava simplement del fet que la dona fos japonesa, sinó que també era necessari que fos educada perquè aquesta pogués transmetre de forma efectiva i eficient els elements culturals, únics i intransferibles de la cultura nipona. A l'obra *Una teoria sobre la creació d'una bona mare* (1875) de Nakamura Masanao s'asseverava que

- (1) the education of children is a duty of their parents;
 - (2) the influence of a mother on her child is particularly strong;
 - (3) women should be made aware of their responsibility and educated so that they might instill superior "spiritual discipline"; and
 - (4) in that way Japan will become a civilized country equal to the West
- (Nakamura, 1875 citat a Niwa i Yoda, 1993: 75).

No obstant això, és important afegir que tot i que l'educació era una peça clau per a la construcció d'una societat moderna, es considerava que la transmissió d'aquests valors era una tasca reservada exclusivament per a les dones japoneses. La sang i el llegat transcendental del poble japonès provenia de les divinitats celestials com Amaterasu, i no es podia ensenyar o transmetre per ningú que no fos japonès. Tant l'educació, la cultura com la sang eren igualment essencials per a la reproducció social. La cultura genuïna japonesa havia de ser transmesa de manera pura i perpetua. La dona japonesa, educada primer i *instrumentalitzada* després, era la garantia perquè ambdós elements fossin possibles.

Així doncs, podem concloure que, en els casos britànic i xinès, qualsevol raça podia salvar-se de patir eugenèsia negativa a diferència del cas japonès. A Gran Bretanya, la classe social era l'únic criteri per al qual hi havia naixements selectius, mentre

que a la Xina la norma era gaudir d'una bona salut física i mental independentment de la raça. Al Japó, la classe no era un dogma, però, tot i que es tenia en compte la salut de la persona, es partia de la base que els gens i la sang japonesa eren els únics espiritualment vàlids.

Comentari crític

En primer lloc, l'Esfera de Co-prosperitat japonesa es justificava per la presència injusta de les potències occidentals a l'Àsia. Els japonesos s'erigiren voluntàriament com els encarregats de defensar-los, ja que aquests no eren prou poderosos per enfrontar-s'hi sols. A més de ser un programa de defensa, tenia com a objectiu l'harmonització i pacificació de la regió d'Àsia, amb Japó situat a la punta de la piràmide i la resta de països subordinats, però no subjugats, ja que s'intentava assolir la seva assimilació i homogeneïtzació, i, per tant, l'abandonament eventual de l'ús de la força.

No obstant això, l'assimilació no implica necessàriament integració. Aquesta afirmació es pot exemplificar de forma efectiva si parem atenció al cas de les dones coreanes. Les autoritats japoneses designaren Corea com a part annexionada el 1910 i, des de llavors, es fomentaren els matrimonis interracials com a via ràpida per a l'assimilació i la integració dels coreans dins de l'Imperi. Aquests matrimonis s'anomenaven *naisen kekkon* 内鮮結婚, sent *nai* l'abreviació de *naichi* 内地 (illes japoneses) i *sen* l'abreviació de *Chousen* 朝鮮 (Corea) (Kobayashi, 2008: 140).

Tanmateix, amb l'esclat de la Segona Guerra Mundial les teories sobre eugenèsia es popularitzaren i, conseqüentment, començaren a créixer sentiments de reticència cap als matrimonis mixtes. La lògica de l'argument era que si els japonesos es consideraven una raça superior entre els seus veïns

asiàtics, era inacceptable que la línia divisòria entre la raça japonesa i coreana es tornés tan difusa que pogués posar en qüestió la puresa nipona (Kobayashi, 2008: 141). Per exemple, en un informe confidencial del Ministeri de Benestar japonès que data de 1943 es comentava

mixture of blood is not beneficial to Japan's leadership in practice because it will throw the Japanese racial purity and cultural balance into confusion... Mixing the Japanese race with lesser ones does not result in improving the latter. Instead interracial marriage as part of assimilation policies will destroy the unity of the Japanese race and lower its cultural level to the standard of lesser races... (Kobayashi, 2008: 150).

Aquestes “lesser” races feien referència a tots els pobles asiàtics colonitzats, i especialment als coreans amb qui els matrimonis interracials eren freqüents. L'autora comenta que els matrimonis més comuns eren entre una dona japonesa i un home coreà al qual la dona acostumava a confondre amb un japonès. Segons els estudiosos de l'època, es creia que els fills nascuts d'aquests matrimonis no eren física ni psicològicament equiparables als nens purament japonesos. Es considerava que la proliferació de nens mancats d'esperit nacional i de sentiment patriòtic cap al país condemnaria al Japó a la derrota final en la guerra i a la fi de l'Imperi:

The unification of Japan and Korea does not mean holding hands or conjoining two different shapes. Those who hold hands eventually let them go. They become separated. If you blend water and oil forcefully, they look blended but this mixture is not perfect. Every single item, such as shape, heart, blood, and flesh, has to be blended (Minami Jirō, citat a Kobayashi, 2008: 154).

Amb aquesta mentalitat és esperable que es fomentés l'eugenèsia negativa entre els *naisen kekkon*, però, en realitat, això no va ser el cas. El govern japonès institucionalitzà la dona japonesa que, sota el paper de *ryōsai kenbo*, servia com a instrument per a la preservació de la nació mitjançant la reproducció dels futurs membres de la *kazoku kokka* i la transmissió dels valors genuïns únics i intransferibles de la cultura japonesa. En aquest sentit la dona japonesa tenia una funció qualitativa i moral. Per contra, les dones coreanes o les famílies mixtes, en canvi, tenien la missió d'engendrar la futura generació de soldats de l'Imperi. Es tractava, doncs, d'una funció purament pragmàtica i quantitativa.

De la mateixa manera, l'homogeneïtzació pretesa a la regió d'Àsia Oriental tenia un objectiu bàsicament pràctic: augmentar quantitativament en població, economia i recursos econòmics mantenint paral·lelament la separació entre els individus descendents de Yamato i la resta. Les raons, però, estaven plenament justificades gràcies al context internacional del moment.

Talment com Kobayashi i Unno (1911) argumenten, l'eugenèsia al Japó fou un moment oportú i contradictori. Per una banda, se'l pot definir com a oportú en tant que tots els debats referents a l'eugenèsia succeïren després de victòries bèl·liques internacionals com la guerra sino-japonesa, la guerra russo-japonesa i la Primera Guerra Mundial. El nacionalisme exacerbada després de l'eufòria de la victòria feu que els intel·lectuals i les autoritats nacionalistes japoneses promoguessin programes específics per a la millora social i per a l'equiparació de les potències occidentals.

Tanmateix, precisament a causa d'aquestes victòries, els Estats Units i les potències europees exclogueren el Japó, considerant-lo una amenaça a l'hegemonia occidental. La reacció japonesa a l'exclusió de la comunitat internacional fou la reafirmació en

l'exercici de l'eugenèsia i altres projectes encaminats a millorar social i racialment la nació, amb l'objectiu de legitimar el seu dret a competir d'igual manera amb les potències occidentals. Es tractava, doncs, d'adoptar valors d'uns pobles que rebutjaven els japonesos i que, alhora, els japonesos rebutjaven.

No s'ha d'oblidar que la *modernització*, entesa des del Japó de l'era Meiji fins als nostres dies, és fruit del desig d'apropament a les maneres de fer, pensar i actuar d'Occident. Els japonesos pretenien mostrar-se diferents davant de qualsevol altra ètnia i, malgrat tot, els útils utilitzats per a diferenciar-se eren ben bé una còpia d'aquells que es feien servir a Occident. Podem afirmar, doncs, que els útils que oferia Occident servien per a justificar la manera d'actuar japonesa, malgrat la reacció eventual a allò pròpiament occidental. És, en altres paraules, una contradicció, un esperit reaccionari darrere uns objectius compartits per totes les potències d'Occident: la modernització, la supervivència, l'anhel de poder i la preservació intacta del poble nacional.

Conclusions

La realització d'aquest treball ens porta a concloure, en primer lloc, que l'eugenèsia al Japó fou un fenomen profundament racista. És possible afirmar que l'eugenèsia fou una eina més de l'Imperi japonès per tal que la societat nipona assolís l'estatge de civilització moderna. Concretament, es podria veure com un intent de modernització biològica d'una societat que, tot i admirar un cantó del món, reaccionava en contra d'ell.

En el segon i tercer apartat, hem pogut observar que el context fou determinant per a la implementació de polítiques racials. En l'era Meiji, l'arribada del model imperialista europeu influí en la decisió del Japó d'acostar-se al model europeu en detriment a l'asiàtic. L'obertura a noves idees, però, es suspengué tan bon punt les victòries bèl·liques japoneses foren una constant i,

paulatinament, el país es reclogué en sí mateix i en les seves idees, les quals intentà propagà arreu del continent. Aquest mateix esquema es pot observar en el cas de l'eugenèsia: els matrimonis interracials i la selecció biològica s'encetà quan el país reaccionà als valors occidentals, però es mantingué reticent a la suposada inferioritat asiàtica.

En el quart apartat, hem trobat una diferència rellevant entre el Japó i altres països com la Xina o la Gran Bretanya. Més enllà del component racista, al Japó era crucial l'ambient i el context de la persona. Si bé a la Xina o a la Gran Bretanya els naixements i l'herència biològica eren suficients per determinar una persona com a mereixedora d'un cert estatus, d'uns certs beneficis o, en definitiva, del dret a reproduir, al Japó aquest dret venia donat per la sang i pel compromís de la persona amb la nació japonesa. Ambdós elements eren inseparables: mentre que la sang determinava l'adhesió a la nacionalitat japonesa, l'educació en els valors nipons donava legitimació a la persona com a individu útil i nacionalista.

Tot això ens ha portat a realitzar un comentari crític en què s'ha destacat la incongruència d'aquesta pràctica. L'eugenèsia és un fenomen originari d'Occident i és aplicat al Japó, precisament, com a reacció contra Occident. Des del moment en què els japonesos començaren a sentir-se superiors a la resta d'asiàtics i iguals a les superpotències estrangeres, la por a la pèrdua d'identitat feu que reaccionessin contra l'occidentalització. Aquesta especificitat, però, influí inevitablement en el tracte cap als pobles colonitzats, als quals se'ls prometia igualtat amb l'arxipèlag.

Al mateix temps, també podem convenir que l'Esfera de Coprosperitat no buscava homogeneïtzar els pobles asiàtics, sinó més aviat a sotmetre'ls a les necessitats de l'Imperi i al seu ús de recursos natural i capital humà per a reforçar les seves tropes. Per aquesta raó, les polítiques d'eugenèsia negativa

foren més aviat escasses, tot i que es procurava evitar la unió marital entre japonesos i altres races. En resum, la qualitat de la persona importava més que la quantitat, i per això era preferible comptar amb una gran massa de gent amb sang barrejada, encara que fossin discriminats, que no pas mancar de força humana i fer trontollar l'Imperi.

Bibliografia

Barret, Deborah i Charles Kurzman (2004) "Globalizing Social Movement Theory: The Case of Eugenics". *Theory and Society*, 33 (5), pp. 487-527.

Boulter, Michael (2017) *Bloomsbury Scientists: Science and Art in the Wake of Darwin*. Londres: UCL Press.

Chung, Yuehtsen J. (2002) *Struggle for National Survival: Eugenics in Sino-Japanese Contexts, 1896-1945*. Londres: Routledge.

Chung, Yuehtsen J. (2014) "Better Science and Better Race?: Social Darwinism and Chinese Eugenics". *Isis*, 105 (4), pp.793-802. <https://doi.org/10.1086/679426>

Collins Dictionary. "Euthenics". <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/euthenics> (Accés 30 Abril 2018).

Conroy, Hilary (1995) "Japanese Nationalism and Expansionism". *The American Historical Review*, 60 (4), pp. 818-829.

Darwin, John (2012) *Unfinished Empire. The Global Expansion of Britain*. Londres: Penguin.

Dikötter, Frank (1998) "Race Culture: Recent Perspectives on the History of Eugenics". *The American Historical Review*, 103 (2), pp. 467-478.

Ferguson, Niall (2004) *Empire. How Britain Made the Modern World*. Londres: Penguin.

Galton, Francis (1904) "Eugenics. Its Definition, Scope and Aims". *Nature*, 70 (1804), p. 45-99.

Galton, Francis (1909) *Essays in Eugenics*. Londres: The Eugenics Education Society.

Grajdanzev, Andrew J. (1943) "Japan's Co-Prosperity Sphere", *Pacific Affairs*, 16 (3), pp. 311-328.

Harper, Peter S. (2017) "Human Genetics in Troubled Times and Places". *Hereditas*, 155 (7), pp. 1-14.

Kobayashi, Fumiyo (2008) "(M)othering the Empire?: A Literary Study of Motherhood in Imperial Japan". Tesis doctoral. University of Washington.

MacKenzie, Donald (1976) "Eugenics in Britain". *Social Studies of Science*, 6 (3-4), pp. 499-535.

Matsubara, Yoko (1998) "The Enactment of Japan's Sterilization Laws in the 1940s: A Prelude to Postwar Eugenic Policy". *Historia Scientiarum*, 8 (2), pp. 187-201.

Matsumara, Janice (2010) "Eugenics, Environment, and Acclimatizing to Manchukuo: Psychiatric Studies of Japanese Colonists". *Nihon Ishigaku Zasshi*, 56 (3), pp. 329-350.

McVeigh, Brian J. (2006) *Nationalisms of Japan: Managing and Mystifying Identity*. Maryland: Rowman & Littlefield Publishers, Inc.

Nakamura, Karen (2013) *A Disability of the Soul: An Ethnography of Schizophrenia and Mental Illness in Contemporary Japan*. Nova York: Cornell University Press.

Naumann, Nelly (1999) *Antiguos mitos japoneses*. Barcelona: Editorial Herder.

Niwa, Akiko i Tomiko Yoda (1993) "The Formation of the Myth of Motherhood in Japan", *US-Japan Women's Journal. English Supplement*, 4, pp. 70-82.

Okamura, Hyoe (2017) "The Language or 'Racial Mixture' in Japan: How Ainoko became Haafu, and the Haafu-gao Makeup Fad". *Asia Pacific Perspectives*, 14 (2), 41-79.

Otsubo, Sumiko (2005) "Between Two Worlds: Yamanouchi Shigeo and Eugenics in Early Twentieth-Century Japan". *Annals of Science*, 62 (2), pp. 205-231.

Otsubo, Sumiko i James R. Bartholomew (1998) "Eugenics in Japan: Some Ironies of Modernity, 1883-1945". *Science in Context*, 11 (3-4), pp. 545-565.

Pierce, Jason E. (2016) *Making the White Man's West: Whiteness and the Creation of the American West*. Denver: University Press of Colorado.

Padover, Saul K. (1943) "Japanese Race Propaganda". *The Public Opinion Quarterly*, 7 (2), pp. 191-204.

Reichert, James (2009) "Disciplining the Erotic-Grotesque in Edogawa Ranpo's Demon of the Lonely Isle", a Alan Tansman, ed., *The Culture of Japanese Fascism*. Durham i London: Duke University Press.

Robertson, Jennifer (2001) "Japan's First Cyborg? Miss Nippon, Eugenics and Wartime Technologies of Beauty, Body and Blood". *Body & Society*, 7 (1), pp. 1-34.

Robertson, Jennifer (2002) "Blood Talks: Eugenic Modernity and the Creation of New Japanese". *History and Anthropology*, 13 (3), pp. 191-216.

Robertson, Jennifer (2010) "Eugenics in Japan: Sanguinous Repair", a Alison Bashford i Philippa Levine, eds., *The Oxford Handbook of the History of Eugenics*, Oxford: Oxford University Press.

Robertson, Jennifer (2002) "Blood Talks: Eugenic Modernity and the Creation of New Japanese". *History and Anthropology*, 13(3), pp. 191-216.

Saito, Akemi (2006) *Mujeres japonesas entre el liberalismo y el totalitarismo (1868-1945)*. Málaga: Universidad de Málaga.

Schaffner, Karen J. (2014) *Eugenics in Japan*. Kyushu: Kyushu University Press.

Shillony, Ben-Ami i Rotem Kowner (2007) "The Memory and Significance of the Russo-Japanese War from a Centennial Perspective", a Rotem Kowner, ed., *Rethinking the Russo-Japanese War, 1904-05. Volume I: Centennial Perspectives*. Folkestone: Global Oriental.

Shirokauer, Conrad (2014) *Breve historia de la civilización japonesa*. Bellaterra: Edicions Bellaterra.

Tanaka, Kei (2004) "Japanese Picture Marriage and the Image of Immigrant Women in Early Twentieth-Century California". *The Japanese Journal of American Studies*, 15, pp. 115-138.

Valderrama López, Josefa (2006) "Beyond Words: the 'Kokutai' and its Background". *Revista HMiC*, 4, pp. 125-136.

Zhao, Suisheng (2004) *A Nation-state by Construction: Dynamics of Modern Chinese Nationalism*. Stanford: Stanford University Press.